

Asia: Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Karkkilan kaupungin vastaukset lausuntokysymyksiin (*huom. keskeiset kriittiset viestit alleviivattu*)

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Esityksen tavoitteena on parantaa palvelujen saatavuutta ja integraatiota. Tavoitteenasettelu on sinänsä hyvä ja oikeasuuntainen, mutta esityksen tarjoamat keinot ja sääntely eivät tue asetettuja tavoitteita riittävällä tasolla.

Maakuntien palvelujen tuottamisen keinovalikoiman sekä rahoituksen tulee turvata palvelujen mahdollisimman hyvä saatavuus ja integraatio. Nyt ehdotettu esityksen rahoitusratkaisu uhkaa heikentää kokonaisuutena Länsi-Uudellamaalla palveluiden saatavuutta ja sen myötä lisätä alueen välillä sisäisiä hyvinvointieroja. Alueen rahoitus kokonaisuutena on kaventumassa ja samalla velvoitteet saatavuudesta ja palvelujen paranemisesta ovat merkittävät. Tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää säilyttää myös monituottajamallin mahdollisuudet. Karkkila pitää uudistuksen jatkotyössä ensisijaisen tärkeänä, että rahoitukselliset ratkaisut tehdään uudelleen harkiten ja kuntakentän ääntä kuunnellen.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen rahoituksessa nyt käyttöön esitettävä tarvekriteeristö aiheuttaisi 70 milj. euron leikkaukset Länsi-Uudenmaan palveluihin verrattuna nykytilanteeseen. Palvelujen rahoituksen heikennys kohdistuisi väistämättä paljon palveluita tarvitseviin, jolloin uudistuksen tavoite terveys- ja hyvinvointierojen tasoittamisesta ei toteudu. Tästä näkökulmasta näyttää, että uudistus päinvastoin uhkaa lisätä terveys- ja hyvinvointieroja.

Tulevaisuuden ratkaisuihin on hyvä huomioida ja edelleen uudistuksessa mahdollistaa monella alueella jo onnistuneesti toimiva monituottajamalliin perustuva palvelujärjestelmä. Tämä toimiva ratkaisu tulee olla mahdollinen jatkossakin. Nyt lausunnolla oleva lakiehdotus heikentää sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjän monipuolisia mahdollisuuksia turvata palvelujen saatavuus.

Esitys nostaa uusista, syntyvistä rajapinnoista esiin esimerkiksi kysymyksen mielenterveyspalvelujen järjestämisen ja väestön elinolosuhteiden kehittämisen vastuiden jakaantumisesta maakunnan ja kuntien kesken. Mielenterveyslain mukaisesti mielenterveystyöhön kuuluvat toisaalta mielenterveyspalvelut ja toisaalta väestön elinolosuhteiden kehittäminen. Kysymykseksi nousee, miten hyvinvoinnin ja elinolosuhteiden kehittämisessä kunnissa pystytään tarpeellisella tavalla ottamaan huomioon erityislainsäädännöstä tulevat velvoitteet. Samoin huomionarvoista on esimerkiksi koululaisten ja opiskelijoiden mielenterveyspalvelujen sujuvuuden ja saatavuuden takaaminen.

Aivan keskeistä on hyvän yhteistyön ja toimivien rakenteiden toteuttaminen opiskelu- ja kouluterveydenhuollon ja oppilaitosten ja koulujen välillä, kun nämä nyt tiiviisti yhdessä toimineet tahot ehdotuksen mukaan jäisivät eri järjestäjäorganisaatioihin.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Vuoden 2004 pelastustoimen alueellistamisen jälkeen alueellisesti ja paikallisesti pelastustoimen palvelut ovat jo yhdenmukaistuneet ja niiden vaikuttavuus on parantunut.

Ilman lisärahoitusta nyt esitetty muutos heikentää pelastustoimen palveluja, koska ohjausmekanismi olisi jatkossa nykyistä raskaampi.

Pelastustoimessa on ilman esitettyä muutostakin merkittäviä rahoituksen korotuspaineita, johtuen mm. lisääntyvistä ICT-kustannuksista, lakisääteisen korkean turvallisuuden verkon (TUVE) käyttöönotosta, puutteista palvelutasossa sekä osassa pelastuslaitoksia käytössä olevan varallaolojärjestelmän muutoksista. Indeksitarkistukset eivät riitä kattamaan näitä korotuspaineita. Osa ICT-kustannusten noususta liittyy parantuvaan kyberturvallisuuteen, joten ICT-kehitys ei sellaisenaan kevennä kustannuksia toisaalla.

Esitys tulee merkittävästi lisäämään valtiojohtoisuutta, sisältäen varsin monimutkaisen ja yksityiskohtaisen seuranta- ja neuvottelujärjestelmän. Esityksessä on nostettu esiin se, että sisäministeriöön tarvitaan uusia valmisteluresursseja, kykyä rahoituksen ja pelastustoimen valtakunnallisen suorituskyvyn arviointiin sekä yhdenmukaista tietopohjaa (s. 650). Tämä edellyttää myös sisäministeriöön lisäresursseja. Näitä valmisteluresursseja ei tule irrottaa sote-maakuntien pelastustoimen resursseista. Vastaavaa valmistelu- ja seurantaresurssia tarvitaan kussakin pelastuslaitoksessa tai sote-maakunnassa.

Pelastustoimen mahdollinen siirtäminen sote-maakuntiin vaikuttaa palvelujen saatavuuteen, yhdenmukaisuuteen ja vaikuttavuuteen merkittävästi vähemmän kuin sosiaali- ja terveystoimessa. Pelastustoimi on jo "maakunnallistettu" vuonna 2004, eli pelastustoimen palvelujen tuottaminen on koottu nyt suunniteltujen sote-maakuntien kokoiisiin kokonaisuuksiin. Suurempien alueiden tuomat synergia- ja resurssihyödyt on jo ulosmitattu 16 vuoden aikana.

Esitys ei varmista nykyistä enempää pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveyspalvelujen synergiahyötyjä. Nykytilanteeseen nähden esityksessä pelastustoimen ja ensihoidon järjestämisvastuu ovat samassa oikeushenkilössä (sote-maakunta), jolloin ensihoidon tuottamisen antaminen pelastuslaitokselle on jatkossakin mahdollista. Harkinta tuottajasta on kuitenkin sote-maakunnalla, vastaavasti kuten harkinta on nyt sairaanhoitopiirillä. Uudellamaalla esitetään ensihoidon järjestämisvastuun jättämistä HUS-kuntayhtymälle (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä Uudellamaalla, 5 § 2. mom. 4. kohta). Tällöin pelastuslaitosten ensihoidon tuottaminen perustuisi ilmeisesti voimassa olevan terveydenhuoltolain (39 § 2. mom.) mukaiseen sairaanhoitopiiriin ja alueen pelastustoimen väliseen yhteistoimintaan, joka sinänsä on laillinen tapa. Siten ensihoidon synergiahyödyt eivät paranisi mitenkään verrattuna nykytilaan.

Ehdotusta tulisi muuttaa siten, että ensihoidon tuottaminen maakunnissa pelastuslaitosten toimesta olisi säädöksin kansallisesti velvoittavampaa kuin nyt on esitetty. Uudenmaan osalta pelastustoimen ja ensihoidon järjestämisvastuu olisi uudistuksen tavoitteen mukaisesti samassa oikeushenkilössä, jos ensihoito säädetään sote-maakuntien vastuulle myös Uudellamaalla. Tämä edellyttäisi muutosta HUS-erillislainsäädäntöön.

Jos ehdotus säilyy nykymuotoisena, tulee huolehtia siitä, että terveydenhuoltolain ja muiden säädösten perusteella sote-maakunta, käytännössä pelastuslaitos voi tuottaa Uudellamaalla ensihoitopalvelua jatkossakin. Muutosehdotuksena, että lailla terveydenhuoltolain muuttamisesta, terveydenhuoltolain 39 § "alueen pelastustoimi" korvataan "sote-maakunnalla" tai huolehditaan vastaava muutos muulla tavoin.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Sote-maakunnassa palvelujen järjestäjä siirtyy kauemmaksi asukkaista ja asiakkaista. Suora äänestys-oikeus ei riitä paikkaamaan tätä asiakkaan näkökulmasta heikkoa kohtaa. Erityinen huoli tästä kehityksestä on Karkkilassa, jossa pienenä kaupunkina vaikutusmahdollisuudet koetaan jatkossa aiempaa heikommaksi ja jonka sosioekonomisesti haastava väestörakenne vaatii kuntalaisten hyvinvoinnin ylläpitämiseksi lähipalveluja alueella jatkossakin.

Merkittävä määrä nykyisen kuntademokratian piirissä olevista päätöksistä siirtyy valtion tasolla päätettäväksi. Sote-maakuntaa ohjaa ja rahoittaa ministeriöt jolloin, sote-maakunnalle itsenäistä päätösvaltaa jää vähän. Ministeriöiden määrä strategisten tavoitteiden asettamisessa, investoinneista päättämisessä ja rahoituksen riittävän tason määrittelyssä on merkittävä. Ihmisille tulee olemaan epäselvää, kuka vastaa loppujen lopuksi resurssoinnista, suunnittelusta ja eri palveluista.

Kolmiportainen hallintomalli on asukkaalle vaikeammin hahmotettava. Ratkaisu lisää tarvetta yhteensovittaa eri viranomaisten toimintaa ja lisää siten riskiä, että yhteensovitus jää asukkaan ja asiakkaan tehtäväksi.

Uudenmaan aluejaon erillisratkaisu verrattuna yhteen Uudenmaan sote-maakuntaan vähentää välimatkaa ihmisten ja palvelujärjestäjien välillä ja parantaa pienten kuntien asukkaiden valinnan sote-maakunnan erilaisiin elimiin. Tämä alueellinen ratkaisu on Karkkilan näkökulmasta kannatettava.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Laki vastaa pitkälti kuntalakia ja sellaisenaan luo toimivan pohjan hallinnon järjestämiselle. Vahvan valtio-ohjauksen toimivuus voi käytännössä kuitenkin olla ongelmallista. Maakuntien itsehallinnollisuus ei ole verrattavissa kuntien itsehallinnollisuuteen.

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

- ☒ **kyllä X**
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei

- ☐ ei kantaa

Rajaus sopii yhteen sote-maakunnan tehtävien kanssa.

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

- ☒ **kyllä x**
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Osallistumisoikeudet on tarkoituksenmukaisesti kirjattu. Sote-maakunnan jäsenen aloiteoikeus on selkeä. Sote-maakunnassa tulee olla nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto ja vammaisneuvosto. Jokaisen kunnan vaikuttamistoimielimistä tulee nimetä vähintään yksi jäsen kuhunkin vaikuttamistoimielimeen. Ehdotetut lainkohdat ovat kuten kuntalaissa kuntalaisten oikeudet kunnassa. Erona tehtävien osalta on, että vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen maakunnassa. Ehdotus on vahvasti kannatettava. Pienten kuntien vaikutusmahdollisuudet tulee turvata jatkossakin myös alueensa palveluiden saatavuuden osalta.

Kansalliskielilautakunnan jäseniksi valitaan sote-maakunnan kielivähemmistöön kuuluvia asukkaita edustavia henkilöitä. Kyseessä on lautakunta, vrt. edelliset ovat vaikuttamistoimielimiä. Tehtävät on määritetty tarkasti ja ne ovat laajemmat kuin vaikuttamistoimielinten tehtävät.

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Luku koskee sote-maakuntien välistä vapaaehtoista yhteistyötä 1) yhteisen toimielimen, 2) yhteisen viran, 3) sopimuksen viranomaistehtävien hoidosta sekä 4) sote-maakuntayhtymän muodossa. Rajauksena on, että järjestämisvastuuta ei saa siirtää vapaaehtoisen yhteistyön muotoihin. Sote-maakuntayhtymän osalta erityisesti kyse voisi olla tukipalvelujen tuottamista koskevasta sopimisesta, kuten ruokapalvelut, ICT-palvelut, kiinteistö-, talous- ja henkilöstöpalvelut.

Edelleen olisi mahdollista perustaa sote-maakuntien yhteisiä yhteisöjä, kuten säätiöitä ja osakeyhtiöitä. Sote-maakuntien vapaaehtoiselle yhteistyölle säännösehdotus antaa laajat mahdollisuudet ja rajaus huomioiden, on pääosin tarkoituksenmukainen.

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☒ ei pääosin X
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Rahoituksen osalta esitys kaipaavaa tarkennuksia, eikä nyt esitetty malli ole sellaisenaan kannatettava.

Rahoitus- ja taloudenohjausmallit eivät luo parhaalla tavalla kannusteita kestäväälle taloudenhoidolle alueellisessa päätöksenteossa. Alueellinen kokonaisvastuu julkisen talouden kestävydestä hajautuu. Järjestelmän vaarana on budjettirajoitteen heikkeneminen ja siten kustannusten kasvun hillinnässä epäonnistuminen. Malli voi johtaa alueelliseen epätasa-arvoon.

Esityksessä sote-maakunnan mahdollisuuksia käyttää alueen eri sote-toimijoiden resursseja ja osaamista on rajattu varsin epätarkoituksenmukaisesti. Epätarkoituksenmukainen ohjaus haastaa kustannuskehityksen hallintaa. Taloudenohjausmekanismin tulisi antaa sote-maakunnalle välineitä talouden ohjaukseen, eikä rajata välineiden käyttöä.

Rahoitusmallin tulee turvata palveluiden alueellinen ja asiakaslähtöinen saatavuus koko Suomessa.

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☒ ei pääosin X
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Investointien irrottaminen muusta taloudellisesta päätöksenteosta ei ole kestävä. Investointikaton määrittelytapa ei sovellu kasvaville maakunnille erityisesti tilanteessa, jossa maakunnan sote-kustannuksiin kohdistuu merkittävä sopeutustarve tarveperusteiseen rahoitusmalliin siirryttäessä. Länsi-Uudenmaan tilanne tulisi olemaan erityisen haasteellinen. Väestömäärältään kasvavien ja laskevien alueiden investointikatto tulisi määritellä eri kriteerein.

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

7 §: Sote-maakuntalakiehdotuksen 7 §:n mukaan sote-maakunta vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta (järjestämisvastuu), asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Säännösehdotuksessa on siten järjestämisvastuun sisällöksi määritelty mm. viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttö. Lakiehdotuksen 9 §:n 2 mom. mukaan sote-maakunta voi antaa julkisen hallintotehtävän muulle kuin viranomaiselle vain, jos siitä laissa erikseen säädetään. Lakiehdotuksen 52 §:ää koskevassa hallituksen esityksen kohdassa on todettu sote-maakuntien yhteistoiminnan muodoista "Sote-maakuntayhtymälle ei kuitenkaan olisi mahdollista siirtää lain 7 §:ssä tarkoitettua järjestämisvastuuta." Kuitenkin lakiehdotuksen 57 §:ää koskevassa hallituksen esityksen kohdassa on todettu "Pykälän 1 momentin mukaan sote-maakunnat voisivat sopia, että niille laissa säädetty tehtävä, jossa toimivaltaa voidaan siirtää viranhaltijalle, annetaan virkavastuulla toisen sote-maakunnan viranhaltijan hoidettavaksi. Tällainen tehtävä voisi sisältää myös julkisen vallan käyttöä ja tehtävän hoitaminen virkavastuulla sisältäisi myös mahdollisen esittelytehtävän sote-maakunnan toimielimelle." Säännösehdotusten ja hallituksen esityksen perusteella järjestämisvastuun 7 §:n mukainen sisältö ja sen liityntä järjestämisvastuun siirtoa koskevaan kieltoon jää epäselväksi. Säännösten osalta tulisi selkeyttää etenkin niitä tilanteita, kun sote-maakunta aikoo ostaa toiselta viranomaiselta (esim. sote-maakunta tai THL) sellaista palvelua, joka sisältää julkisen vallan käyttöä, mutta jonka osalta sote-maakunta ei aio siirtää järjestämisvastuuta.

(Tämä seuraava kommentti on Länsi-Uudenmaan pohjasta, jättäisin tämän pois Karkkilan osalta, linjaus KHLta 14.9.: "8 §: Sote-maakuntalakiehdotuksen 8 §:n mukaan sote-maakunta voi hoitaa kaikkien alueensa kuntien kanssa tekemällään sopimuksella sote-maakunnan hoidettaviksi kunnista siirretyt kuntien vapaaehtoiset tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat osoittaneet sote-maakunnalle rahoituksen ja jotka liittyvät sote-maakunnan tehtäväalaan. Ei ole tarkoituksenmukaista, että sopimuksen osapuolina tulisi olla kaikki alueen kunnat, kun otetaan huomioon se, että sote-maakunnalla olisi itsehallinto ja järjestämisvastuu sote-maakunnalle säädettyistä tehtävistä. Järjestämisvastuu edellyttää joka tapauksessa sitä, että sote-maakunnan olisi huomioitava tehtävistä sopiessaan se, että sote-maakunta pystyy hoitamaan järjestämisvastuullaan olevat palvelut. Asiasta sopiminen kaikkien alueen kuntien kanssa lisäisi hallinnollista byrokratiaa, joka liittyy sopimusneuvotteluihin ja muuhun sopimusvalmisteluun.")

134§: Sote-maakuntalakiehdotuksen 134 §:n mukaan sote-maakunta voi antaa julkisen palveluvelvoitteen koskien SGEI-palveluja. KHO:n vuosikirjaratkaisu 2013:53, jossa oli kysymys ns. SGEI-palvelun kilpailuttamisesta, todettiin, että terveydenhoito- ja sosiaalipalveluja koskevat hankinnat ovat hankintalain alaisia, jotka olisi tullut kilpailuttaa sekä hankinta ei sulkeutunut hankintalain soveltamisalan ulkopuolelle myöskään sillä perusteella, että kysymys oli samalla julkisesta palveluvelvoitteesta (SGEI-palvelu). Ratkaisusta on seurannut SGEI-palvelusopimusten käytön rajoittamista. Lisäksi ristiriitainen on viittaus siihen, että palveluvelvoite voitaisiin antaa käyttämällä hankintalain mukaisia menettelyjä ja sopimuksessa huomioida SGEI-järjestelyjä koskevat erityisehdot, kun toisaalta SGEI-palvelujen edellytys on, että tavanomaista markkinatoimintaa ei ole tai ilmenee markkinapuute.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin

- ☒ ei pääosin X
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä tulee turvata sote-maakunnan autonomia palvelujen järjestämisessä, käsittäen oman tuotannon, ostopalvelujen ja vuokratyövoiman käytön. Rakenneuudistusta koskevaa sääntelyä suunniteltaessa on turvattava sote-maakuntien ja kuntien yhteistyö, rahoituksen riittävyys ja mahdollistettava lainsäädännöllä joustavat ja tarkoituksenmukaiset sähköiset palvelut asukkaille.

Järjestelmäuudistukset tulee toteuttaa siten, että ne tuovat sote-palveluiden järjestämiseen uusia työkaluja ja mahdollistavat alueellisesti innovatiivisten, asiakaslähtöisten ja kustannustehokkaiden ratkaisujen toteuttamisen. Tämä edellyttää, että sote-maakunnalla on riittävän laaja itsehallinto, jossa toiminnan vastuu on vaaleilla valituilla valtuutetuilla. Ehdotetussa lainsäädännössä korostetaan sote-maakunnan järjestämisvastuun tärkeyttä ja selkeyttä. Ehdotettu vahva valtionohjaus on ristiriidassa maakunnan vahvaa järjestämisvastuuta korostavan tavoitteen kanssa.

Monissa kunnissa on nykyisin käytössä toimiva palvelujärjestelmä monituottajamallin avulla. Kunnan omat, yksityiset ja kolmannen sektorin palvelut on integroitu palvelujärjestelmäksi. Monituottajamalli on asiakaslähtöinen ja kustannustehokas. Nyt ehdotettu lainsäädäntö ja järjestämisen sääntely ei mahdollista asiakkaan valinnanvapautta, eikä lausu palvelusetelistä. Esitetty sääntely ei näiltä osin vastaa voimassa olevaa valtakunnallista sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämisen toimintamallia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen lainsäädäntökokonaisuutta arvioitaessa on tärkeää, että yleislaki kattaa kokonaan erityislakien soveltamisen alueen. Nyt ehdotetussa sote-järjestämislakiehdotuksessa on säännöksiä, jotka löytyvät muualta sote-lainsäädännöstä. Yleislain tulee olla selkeä ja ehdotetussa sote-lainsäädännössä tulisi varmistaa, ettei erityislakeihin jää päällekkäistä sääntelyä, joka aiheuttaisi lainsäädännön soveltamiselle haasteita. Mahdollisen sosiaali- ja terveydenhuollon yleislainsäädännön valmistelun yhteydessä tulee varmistaa, että se vastaa ja kattaa erityislainsäädännön alan.

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveystalouden palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☒ ei pääosin X
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Uudistuksessa tulee turvata mahdollisuudet monituottajamallin käytölle myös jatkossa. Monituottajamalli on asiakaslähtöinen ja kustannustehokas. Monituottajamalli myös hajauttaa riskiä toimijoiden kesken. Tämä toimiva ratkaisu on oltava käytössä jatkossakin. Nyt lausunnolla oleva lakiehdotus heikentää sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestäjän mahdollisuuksia turvata palvelujen monipuolinen saatavuus. Karkkila toteaa, että voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa jo laaja-alaiset sote-keskukset, eikä niiden toteuttaminen vaadi esitettyä kolmiportaista hallinnontasoa.

Lakiehdotuksen § 4 mukaan palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä sote-maakunnan väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita.

Esityksen tavoitteena on parantaa palvelujen saatavuutta ja integraatiota. Tavoitteenasettelu on hyvä ja oikeasuuntainen, mutta esityksen tarjoamat keinot ja sääntely eivät tue tavoitteita riittävällä tasolla. Maakuntien rahoituksen ja palvelujen tuottamisen keinovalikoiman tulee tukea ja mahdollistaa palvelujen mahdollisimman hyvä saatavuus ja integraatio. Tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää säilyttää monituottajamallin tarjoamat mahdollisuudet tuottaa palvelut lähellä asiakkaita.

Esityksen perusteluissa on otettu kantaa säännösehdotuksen tarkoittamaan ”lähellä asiakkaita” kuvaamalla, mitä on lähipalvelu ja mikä on lähipalvelun suhde suurempiin kokonaisuuksiin koottuihin palveluihin. Perusteluista jää kuitenkin epäselväksi, mitä lähipalvelulla lopulta tarkoitetaan, sillä lähipalvelun määrittelyssä on toisaalta todettu, että palvelu on jalkautettu ja toisaalta puhutaan ”palvelun antamisesta”. Lähipalvelun määrittelyssä tulisi huomioida selkeästi digitaaliset palvelut ja niiden kasvava merkitys kansalaisten lähipalveluna. Lainsäädännöllä tulisi mahdollistaa kansalaisen digipalvelujen mahdollisimman tehokas käyttö, joka osaltaan turvaisi sosiaali- ja terveyspalveluiden yhdenvertaista saatavuutta. Nyt lausunnolla oleva lakiehdotus nostaa tavoitteet yhdenvertaisesta saatavuudesta esiin, mutta ei kattavasti turvaa ja mahdollista julkisen toimijan keinoja järjestämisvastuun toteuttamiseksi tässä. Uudistuksessa tulee turvata asiakaslähtöiset lähipalvelut riittävän lähellä asukkaita.

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☒ **ei pääosin X**
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Ehdotettu rakenneuudistus oletettavasti synnyttää uuden rajapinnan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ja heikentää näin julkisen toimijan mahdollisuutta hyvinvointitehtävien kokonaisuuden hoitamiseen.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaamiseksi tehtävä opiskeluhoolto on laajaa oppilaitoksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyötä. Lakiehdotuksen malli, jossa opiskeluhoollon palvelut järjestetään oppilaitosten yhteydessä lähipalveluina ja sote-maakunnan järjestäminä, on sosiaali- ja terveyspalvelujen johtamisen näkökulmasta kannatettava, sillä opiskeluhoolto on toiminnallisesti sote-palvelu.

Toiminnallisesti on tärkeää, että palvelu on oppilaitoksissa saatavissa matalalla kynnyksellä. Opiskeluhoollon palvelut tulee olla lapsen lähellä ja integroituneena koulun toimintaa tiiviisti. Opetustoimen näkökulmasta esitettyyn järjestämisvastuun siirtoon liittyy huolia. Ratkaisun toimivuus työn- ja kustannustenjaon osalta jää epäselväksi. Uudistus on haaste ennaltaehkäisevän ja yhteisöllisen työotteen jatkuvuudelle opiskeluhoollissa.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuntien ja sote-maakuntien yhteistyönä on haastavaa. Vaarana on päällekkäinen toiminta ja hallinnollisen työn kasvu, kun hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kunnassa ohjataan sekä maakunnan että kunnan tasolta hyvinvointisuunnitelmien ja -kertomusten avulla.

Lakiehdotuksen kuntaa koskeva sääntely §6 on kirjattu eri sanoituksella kuin sote-maakuntaa koskeva §7. Ehdotuksen mukaan kunta arvioi päätösten vaikutusta ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen, sote-maakunta eri väestöryhmien hyvinvointiin ja terveyteen. Ehdotus siitä, että päätösten ennakkovaikutuksia arvioidaan sote-maakunnassa ainoastaan eri väestöryhmien näkökulmasta,

poikkeaa ennakkovaikutusten arvioinnin nykykäytännöstä ja kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimialojen tietotuotannosta.

Perusteluissa edellytetään, että maakunta osoittaa riittävät resurssit kunnille tarjottavaan asiantuntijatukeen, ja että maakunta osallistuisi mm. kunnissa vaikutusten ennakoarviointityöhön. Epäselväksi jää, mitä tämä tarkoittaa käytännössä ja kuinka laajamittaisesti maakuntien tulisi tuottaa tietoa kunnan tarpeisiin. Sinänsä päätösten vaikutusten arviointi on erittäin tärkeää ja ehdotetussa rakenneuudistustilanteessa toimijoiden keskinäisen yhteistyön tarve korostuu.

Sote-järjestämislakia sovelletaan kuntiin vain 6 §:ssä säädetyn kunnassa tapahtuvan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osalta. Olisi loogisempaa, että sote-järjestämislakiehdotuksen 6 § sijoitettaisiin kuntalakiin, jotta säännös ei jäisi kuntalainsäädännöstä irralliseksi ja unohdetuksi. Sote-järjestämislaissa (esim. 5 §:ssä) voisi olla tältä osin viittaussäännös kuntalakiin. Säännöksen siirto kuntalakiin voisi edistää myös sitä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen nähtäisiin kuuluvaksi kaikkiin kunnan toimintoihin eikä vain sote-palveluihin liittyvänä asiana.

Sote-maakuntalakien valmistelussa tulee huomioida myös kehitysvammaisten lasten arjen palvelut ja niiden toimivuus yhteistyössä kuntien opetustoimien kanssa.

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ ei X
- ☐ ei kantaa

Sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäjällä tulee olla mahdollisuus käyttää erilaisia tuottamisen tapoja järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi.

Sääntelyn soveltamiseen tulisi liittyään merkittäviä haasteita, sillä sote-järjestämislakiehdotuksen 8 § on kirjoitettu tulkinnalle avoimeksi. Erityisesti sote-maakunnan riittävän oman palvelutuotannon määrittely, palvelujen tuottaminen maakunnan alueella sekä sote-maakunnan velvoite pystyä turvaamaan sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuus kaikissa tilanteissa jäävät esityksessä tarkemmin määrittelemättä.

Ehdotetun säädöksen 8§ 2. momentissa todetaan, että maakunnan on turvattava sosiaali- ja terveystalvelujen saatavuus kaikissa tilanteissa ja jotta sote-maakunta pystyy tosiasiallisesti huolehtimaan järjestämisvastuuseensa kuuluvista tehtävistään, edellyttää se käytännössä sitä, että sote-maakunnalla on riittävästi omaa palvelutuotantoa sekä omaa henkilöstöä. Pykälässä tai sen perusteluissa ei ole määritelty oman tuotannon riittävyys taso ja sen tulkinta jää avoimeksi. Ehdotettu säännös näyttäisi tarkoittavan sitä, että palveluja ei tosiasiallisesti pystytä järjestämään kustannustehokkaalla tavalla, koska maakunnan on varauduttava ylikapasiteetilla ja järjestettävä omalla alueellaan toimintaa, joka voi olla kustannustehokkaampaa ja varmempaa hankkia ulkopuoliselta palveluntuottajalta esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoilta. Pykälässä ei myöskään oteta huomioon riskien hallintaa muutoin kuin oman tuotannon keinoin, eikä esimerkiksi yksityisen ja julkisen yhteistyömallien tai hankinnan hajauttamisen kautta. On vaikea nähdä tarkoituksenmukaisena sääntelyä, jossa maakunnalla ei itsehallintonsa puitteissa ole mahdollisuutta valita ratkaisuja alueensa väestölle tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

On todettava, että ehdotettu järjestämistä koskeva säädöskokonaisuus on haastava; perustuslaki 19§ 3 mom., sote-maakuntalaki 7§, järjestämislaki 8§ ja lukuisat erityislait. Myös ehdotettu pykäläteksti sisältää viittauksen sote-maakuntalain 7§:ään.

8 § todetaan, että Sote-maakunnalla ei voisi olla toimipaikkoja muiden sote-maakuntien alueella ja tuodaan esiin, että Sote-maakuntalain 6 §:n perusteella sote-maakunnalla ei voisi olla myöskään toimintaa muiden sote-maakuntien alueella muissa kuin lakisääteisissä tehtävissä. Uudellamaalla palveluja käyttävät ovat tottuneet hyödyntämään palveluja yli erillisratkaisussa ehdotettujen maakuntarajojen. Erityisesti rajattuun asiakasryhmään kohdistuvien palvelujen saatavuus on paremmin taattu, mikäli sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja voidaan järjestää maakuntarajojen yli. Asiakkaiden vapaa hakeutuminen erikoissairaanhoidon palveluihin yli maakuntarajojen varmistaa osaltaan palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden.

Ehdotetun sääntelyn osalta tulee varata riittävä siirtymäaika siihen, että nykyiset palvelut saadaan siirrettyä maakunnan alueelle. Lisäksi erityisesti yksityisten palveluntuottajien kapasiteetin riittävyys maakunnan tarpeisiin koko Uudenmaan maakunnan alueella tulisi varmistaa. Lainsäädäntöehdotus ei täsmällisesti kerro, tuleeko palvelujen järjestämisellä taata koko palveluketjun palvelujen, yksityiseltä palveluntuottajalta hankitut palvelut mukaan lukien, sijaitseminen järjestämisvastuussa olevan maakunnan alueella vai ei. Vaatimusta palvelujen tuottajien sijaitsemisesta yhden maakunnan alueella ei tulisi olla. Tällainen vaatimus ei vastaa vakiintuneita, valtakunnassa yleisesti käytettyjä sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämisen ja tuottamisen toimintamalleja ja aiheuttaisi merkittäviä haasteita useiden maakuntien kohdalla.

Järjestämisvastuun toteuttamista määrittelee myös lakiehdotuksen §10 Asiakkaiden palvelujen yhteensovittaminen. Lakiehdotuksessa säädetään edellytys sote-maakunnalle niin sanottujen paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden palvelujen yhteensovittamisesta ja edellytetään tietojen sujuvaa liikkomista eri palvelujen välillä sekä kunnan ja sote-maakunnan välillä. Palvelujen yhteensovittamisvelvollisuus vaikuttaisi koskevan myös sote-maakunnan ja valtion ja sote-maakunnan ja järjestöjen palveluja. Perusteluissa todetaan, että asiakasta koskevan tiedon hyödyntäminen eri palveluntuottajien ja palvelujen välillä on välttämätöntä palvelujen yhteensovittamisessa ja että asiakastietolaissa säädetään tarkemmin tietojen yhteiskäytöstä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Jotta asiakkaiden palvelut saataisiin yhteensovitettua sote-järjestämislakiehdotuksen 10 §:n mukaisesti tulisi muunkin sote-lainsäädännön, kuten tietosuojalainsäädännön, tukea tätä tavoitetta.

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ ei X
- ☐ ei kantaa

Pykälässä 12 on esitetty säädettäväksi, että sote-maakunta voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveystalouden palveluja hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta, jos palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta olisi tarpeen lakisääteisten ja yhdenvertaisten palvelujen järjestämiseksi sekä tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Esitetty sääntely rajaa sote-maakuntien tapaa järjestää palvelut ja on merkittävä kavennus kuntien itsehallinnolliseen oikeuteen järjestää palvelut haluamallaan tavalla. Koska sote-maakunnalla olisi oltava järjestämisvastuunsa hoitamiseksi riittävästi omaa palvelutuotantoa, sote-maakunta ei voisi ulkoistaa laajoja alueellisia tai toiminnallisia

kokonaisuuksia. Sääntelyehdotuksen perusteella maakunnalla tulisi olla tähän omat resurssit. Karkkila ei pidä ehdotettua sääntelyä perusteltuna.

Julkisten hankintojen ja käyttöoikeussopimusten sääntelyn tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä siten, että käytettävissä olevilla rajallisilla resursseilla pystytään hankkimaan laadultaan parhaita tuotteita ja palveluja. 12 § esitetty rajaa sote-maakunnan mahdollisuutta toiminnassaan huomioida kustannustehokkaita ratkaisuja ja hyödyntää hankintalain mahdollisuuksia, joka jo sinällään velvoittaa kustannustehokkaiden ratkaisujen löytämiseen. Sote-maakunnalla voi olla perusteltua hankkia ostopalveluja esimerkiksi oman toiminnan kehittämiseksi, ylivuotokapasiteetiksi sekä nopean reaktiivisen kyvyn saavuttamiseksi vastaamaan toimintaympäristön muutoksia, koska omantuotannon ylösajo ja muuttaminen voivat olla hidasta johtuen poliittisesta päätöksenteosta, investoinneista ja henkilöstön työ- ja virkaehdoista. Mikäli ehdotetut 8 § ja 12 § tulisivat voimaan, tulisi varmistaa riittävä siirtymäaika siihen, että nykyiset palvelut saadaan siirrettyä maakunnan alueelle sekä riittävä omantuotanto varmistettua. Lisäksi on huomioitava, että pykälä tulee voimakkaasti rajoittamaan yksityisen palveluntuottajien kyvykkyyttä toimia markkinoilla sekä jo nyt myös Uudellamaalla heikosti kilpaillut markkinat tulevat entisestään supistumaan ja konsolidoitumaan.

Sote-järjestämislakiehdotuksen 12 §:ää koskevien hallituksen esityksen perustelujen mukaan ”Ehdotetut säännökset sopimukseen perustuvasta palvelujen hankinnasta eivät koskisi palvelujen tuottamista palvelusetelilaissa tarkoitetulla tavalla. Palvelusetelilaki on tarkoitus uudistaa jatkossa erikseen omana kokonaisuutenaan. Sen sijaan järjestämisvastuuta koskevat ehdotetun lain säännökset koskevat kuitenkin kaikkia sote-maakunnan vastuulla olevia palveluja riippumatta siitä, miten palvelut on tuotettu.” Lakiehdotuksessa tulisi selkeämmin tuoda esiin, mitkä säännökset tulisivat sovellettaviksi palvelusetelillä tuotettuihin palveluihin. Kaiken kaikkiaan pykälän 12 kokonaisvaikutusta on vaikea arvioida, koska palvelusetelilainsäädännön osalta ei ole tiedossa tarkempia muutoksia, eikä tiedossa ole muita mahdollisia muutoksia palvelujen tuottamistapoihin, kuten mahdollistetaanko esimerkiksi henkilökohtainen budjetointi. Esityksestä ei käy ilmi, miksi palvelusetelillä tuotettavat ostopalvelut poikkeavat hankintalain mukaisilla kilpailutuksilla hankituista ostopalveluista.

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan Sote-maakunnan olisi perusteltava hankintapäätöksensä ottaen huomioon ostopalvelujen hankkimisen edellytykset, varauduttava sopimuksen päättymiseen ja erilaisiin häiriötilanteisiin sekä huolehdittava toiminnan jatkuvuuden hallinnasta. Sote-maakunnan olisi siis hankkiessaan ostopalvelua ensin täytettävä järjestämislain edellyttämät ostopalvelujen hankkimisen edellytykset ja vasta tämän jälkeen ostopalvelua voitaisiin hankkia julkisista hankinnoista annetun lain mahdollistamalla tavalla. Ehdotuksen perusteella sote-maakunnalla olisi käytännössä julkisista hankinnoista annetun lain soveltamispiiriä merkittävästi kapeammat mahdollisuudet hankkia palveluja. eikä maakunnalla tosiasiaa juuri olisi mahdollisuutta päättää tarkoituksenmukaisista tuotantotavoistaan. Mikäli sote-maakunnan mahdollisuutta päättää tarkoituksenmukaisesta tuotantotavasta rajataan esityksessä kuvatulla tavalla, voidaan arvioida, että rajauksesta aiheutuu kustannuksia maakunnalle. Kustannuksia aiheutuu erityisesti muun muassa palvelutuotannon mitoittamisen vaatimuksesta sekä mahdollisuudesta täyttää ostopalvelujen hankkimisen edellytykset.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan palvelujen hankkimisesta yksityisiltä palveluntuottajilta säädettyä sovelletaan myös sote-maakunnan, kunnan ja valtion omistamaan yhtiöön tai muuhun yhteisöön. Esityksessä tulisi selkiyttää soveltuuko ehdotettu säännös hallinnollisiin tukitoimintoihin, kuten ict-palveluihin, jotka eivät ole rajauksen piirissä.

15 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi palvelujen hankintaa koskevan päätöksen perusteleminen. Karkkilan kaupunki toteaa, että ehdotettua perustelujen laajennusta ei tule säätää. Ehdotetun sääntelyn osalta hallintolain mukaiseen perusteluvollisuuteen esitetään nyt merkittävää laajennusta. Lakiehdotuksen 15§:n mukaan sote-maakunnan tulee perustella palvelujen hankintaa koskevassa päätöksessään muun muassa, että se täyttää 8§:n mukaisen vaatimuksen siitä, että maakunnalla on järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto. Samoin perusteluista tulee ilmetä, miten sote-maakunta on huolehtinut 14§:ssä säädettyjen sopimusehtojen asianmukaisuudesta. Ehdotuksen perusteella hankintapäätösten luonne yksittäistä hankintaa

koskevana päätöksenä muuttuu, mikäli päätöksen perusteluina tulee esittää sote-maakunnan kykenevyys toteuttaa 8§:ssä säädetty järjestämisvastuunsa hankkiessaan yksittäistä palvelua. Perustelujen nojaaminen oman palvelutuotannon riittävyyden arviointiin saattaa aiheuttaa myös väärinkäsityksiä valituksen perusteista ja valittavasta valitusreitistä, sillä epäselväksi jää valitetaanko hankintapäätöksestä markkinaoikeuteen vai hallinto-oikeuteen vai molempiin. Säädos ehdotuksessa ei ole huomioitu lainkaan hankintalain 123 §:ää.

12a§ Sosiaali- ja terveydenhuollon vuokratyövoiman käyttö

Ehdotuksen mukaan sote-maakunta voisi hankkia vuokratyövoimaa täydentääkseen omaa henkilöstöään vain sellaisissa palveluissa, joita se voisi ehdotetun pykälän mukaan hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta. Sääntely näyttää merkittävästi muuttavan vuokratyövoiman käyttömahdollisuuksia voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden. Ehdotus tällaisenaan vaarantaa kansalaisten palvelujen turvaamisen äkillisissä tilanteissa. Vuokratyövoiman käytön rajausta ei myöskään tue alueen resurssien hyödyntämistä.

On perusteetonta rajata pykälällä näin tiukasti vuokratyövoiman käytöstä ottamatta huomioon, että sote-maakunnalla olisi suoraan työnjohdon alla mahdollista ohjata ja valvoa vuokratyövoimana toimivien ammattihenkilöiden toimintaa myös muissa palveluissa kuten esimerkiksi sosiaalihuollon palveluissa erilaisten väliarviointien kautta. Lisäksi vuokratyövoiman käytön rajoittaminen voi johtaa sote-maakunnan työntekijämäärän kasvamiseen, mikä voi olla haaste, mikäli sote-maakunnan oletetaan reagoivan nopeasti toimintaympäristön muutokseen tuotantotapojen tai osaamisprofiilin kehittämisellä.

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ ei X
- ☐ ei kantaa

Lähtökohtaisesti julkisen toimijan omaa sopimusohjausta tulisi kehittää. Riskiperusteinen ajattelu ja sopimushallinnan kehittäminen kunta- ja maakuntasektorilla on varmasti tarpeen. Nyt ehdotetussa uudistuksessa näyttäisi syntyvän uusi sopimustyyppi "sote-maakunnan julkiset hankinnat", jossa on lailla säädetty sopimusehdot ja vastuut. Sopimusvapaus on keskeinen elementti Suomen oikeusjärjestelmässä. Ehdotettu malli saattaa rajoittaa sopimuksenvapautta säätelemällä sopimuksen sisältöä, minkä johdosta modernin hankintatoimen keinot kapenevat ja kilpailu vähenee. Karkkilan kaupunki ei kannata ehdotettua vaatimusten määrittelyä, eikä pidä sitä perusteltuna.

Ehdotus sisältää useita vaatimuksia, jotka kohdistuvat yksityisen palveluntuottajan mahdollisuuksiin tuottaa palveluja sote-maakunnalle. Kohta on osittain päällekkäinen hankintalain (1396/2016) 80 § pakollisten poissulkuperusteiden ja 81 § harkinnanvaraisten poissulkuperusteiden osalta. Päällekkäisen lainsäädännön laatiminen aiheuttaa erityisesti hankintayksiköissä ristiriitatilanteita, jotka ratkaistaan myöhemmin oikeuskäytännössä. Mikäli päällekkäistä lainsäädäntöä nimenomaisesti halutaan säätää, pykälässä tulee huomioida laiminlyönnit työntekijöiden ja ympäristön näkökulmasta.

Sote-järjestämislakiehdotuksen 13 §:n 3 mom. mukaan hankkiessaan palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta sote-maakunnan on varmistettava, ettei yksityisen palveluntuottajan aikaisemmassa toiminnassa ole todettu vakavia tai toistuvia puutteita asiakas- ja potilasturvallisuudessa. Epäselväksi jää, miten tämä varmistettaisiin sote-maakunnissa. Mikäli tarkoituksena on, että säännöksellä lisättäisiin

sote-maakunnan ja valvovien viranomaisten tietojen vaihtoa, tulisi tästä olla selkeämmät säännökset. Lisäksi säännöksen tehokas toimeenpano edellyttää sitä, että tietojen vaihtoon on järkevä toimintatapa ja keinot, kuten tietokanta. Vaatimuksen tosiasiallinen toteuttaminen edellyttää uusien avoimien rekisterien laatimista ja viranomaisten yhteistyötä, josta tulee säätää erikseen.

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ **ei X**
- ☐ ei kantaa

Pykälässä 16 säädettäisiin, että yksityinen palveluntuottaja ei voisi hankkia kaikkea palvelutoimintaansa alihankkijalta. Sääntely on ongelmallinen esimerkiksi kattoyrityksen ollessa sopimuskumppani ja toteuttaessaan palvelun tytäryritysten kautta. Toimintatapa on tyypillinen esimerkiksi vammaisten kuljetuspalveluja tuottavien yritysten osalta. Myös uusien yritysmuotojen tuleminen markkinoille vaikeutuu. Uudentyyppiset alustataloudet ja osuuskunnat ovat yleistymässä ja varteenotettava tapa saada heikosti kilpailuille markkinoille uusia yrityksiä. Nämä yritysmuodot voidaan katsoa toimivan alihankinnan ketjuttamisen periaatteella, jolloin ehdotettu sääntely tosiasiallisesti rajaa markkinoille pääsemistä ja elinkeinonvapautta. Sääntelystä seuraa myös riski, että erilaiset yksityisten organisaatioiden yhteistyömallit ja ryhmittymien antamat tarjoukset vähenevät. Pykälä 16 on ongelmallinen myös hankintalain näkökulmasta sekä osittain ristiriitainen. Hankintayksikkö ei voi lähtökohtaisesti kieltää tarjoajia käyttämästä alihankkijoita, ellei tähän ole erityistä syytä (esimerkiksi tuomiot C-176/98, Holst Italia (EU:C:1999:593) ja C-314/01, Siemens ja ARGE Telekom (EU:C:2004:159)).

Yksityisten palveluntuottajien valvontaa koskevat ehdotuksen pykälät 16§ ja 39§.

Lakiehdotuksen §16 mukaan yksityinen palveluntuottaja on osaltaan vastuussa alihankkijoidensa ohjauksesta ja valvonnasta. §39 mukaan sote-maakunnan on järjestämisvastuunsa nojalla ohjattava ja valvottava yksityisiä palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita jatkuvasti palveluja tuottaessa ja tähän liittyen määriteltävä tarvittaessa palvelujen tuottamista koskevia ohjeita. Vastuujaot eivät näiltä osin ole selkeät. Ehdotuksen 40§:ssä esitetään lisäksi AVI:n ja Valviran valvontaroolista, että "Aluehallintovirasto valvoo toimialueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen ja palvelurakenteen lainmukaisuutta..." ja "...Valvira valvoo sotemaakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen, toiminnan sekä niiden järjestämien ja tuottamien palvelujen lainmukaisuutta...". Valvontaviranomaisten keskinäinen työnjako jää epäselväksi, mitä ei ole pidettävä hyväksyttävänä tilanteena. Valvontaviranomaisten toimivalta ja vastuut on kirjattava selkeästi säädöksiin.

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin

☐ ei

☒ ei kantaa X

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

☐ kyllä

☒ kyllä pääosin X

☐ ei pääosin

☐ ei

☐ ei kantaa

Yhteistyö mahdollistaa palveluiden saatavuutta myös sellaisten palveluiden osalta, jotka eivät tänä päivänä toimi ollenkaan tai toimivat puutteellisesti. On kuitenkin tärkeätä, että palvelut ovat saatavilla lähellä, ja että vastuu palveluista on maakunnalla. Kun osa ruotsinkielisistä palveluista järjestetään tämän yhteistyön puitteissa, on erittäin tärkeätä, että jokainen maakunta erikseen varmistaa, että myös ruotsinkielisille asiakkaille syntyy eheitä palvelupolkuja.

Tämän pykälän tavoitteena tulisi olla ruotsinkielisten palveluiden yhdenvertaisen saatavuuden varmistaminen kaikissa kaksikielisissä maakunnissa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että yhteistyöneuvotteluissa on löydettävä laajasti kaikkien maakuntien näkökulmasta paras ratkaisu. On erittäin tärkeää, että yhteistyösopimuksen tekijät tuntevat sekä ruotsinkielisen väestön palvelutarpeet että haasteet.

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

☐ kyllä

☐ kyllä pääosin

☒ ei pääosin X

☐ ei

☐ ei kantaa

Sote-järjestämislakiehdotuksen 49 §:n mukaan HUS-maakuntayhtymässä tulee olla yhteistyöalueen tilannekuvan luomista ja ylläpitämistä varten sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus. Säännösehdotuksessa ei ole tarkemmin säädetty siitä, millaista asiantuntemusta valmiuskeskuksella tulee olla. Valmiuskeskuksen toimivalta ja tehtävä kattaa ehdotuksen mukaan sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon toimialat. Järjestämislakiehdotuksen sääntely vaikuttaa rakenteeltaan samalta kuin sääntely ehdotetussa sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain valmiussäännöksiä koskevassa hallituksen esityksen luonnoksessa. Karkkilan kaupungin näkemys on, että ehdotuksen mukainen erikoissairaanhoidon sosiaalihuollon ohjaus- ja vastuutehtävä ei erikoissairaanhoidon ulkopuolisena toimialana ole kannatettava. Kaupungin näkemyksen mukaan ehdotettu tehtävä voi johtaa varautumisvastuun jakautumiseen.

Sote-järjestämislakiehdotuksen 49 §:n 9 mom. mukaan kahta tai useampaa sote-maakuntaa koskevassa häiriötilanteessa sosiaali- ja terveysministeriö voi määrätä yhden sote-maakunnan johtamaan ja

koordinoimaan tilannetta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Erityisen merkittävässä häiriötilanteissa sosiaali- ja terveysministeriö voi ottaa sosiaali- ja terveydenhuollon johto- ja koordinaatiovastuun itselleen. Hallituksen esityksen säännöstä koskevissa perusteluissa ei ole avattu sitä, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon johto- ja koordinaatiovastuu sisältää. Säännös ehdotetussa muodossa johtaa johtovastuiden epäselvyyteen ja sitä ei ehdotetussa muodossa voi hyväksyä. Lainsäädännön on taattava eri viranomaisten selkeät toimivallat.

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Lakiehdotuksen mukaan sote-maakunnalla x:llä olisi kaksi tehtävää; Sote-järjestämislain 31 §:ssä määritelty ruotsinkielisten palvelujen kehittämistehtävä sekä saman lain 37§:ssä mainittu kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyösopimuksen koordinointi. Kyseiset tehtävät ovat erilaisia ja edellyttävät maakunta x:ltä erilaisia valmiuksia. On perusteltua arvioida mahdollisuutta jakaa tehtävät kahdelle maakunnalle.

Sote-järjestämislain 31 §:n mukaan maakunta x tehtävänä on tukea ruotsinkielisten palvelujen kehittämistä koko maassa. Tehtävä edellyttää maakunnalta tiivistä yhteyttä TKIO- ja yliopistomaailmaan, vahvaa kaksikielisyyttä, riittäviä resursointimahdollisuuksia sekä läheistä yhteyttä suomenkieliseen vastaavaan toimintaan.

Uudellamaalla on suuri ruotsinkielinen väestö. Lisäksi korkeakoulujen, THL:n sekä Finlands Svenska Kompetenscenterin (FSKC) läheisyys puoltaa kehittämistoiminnan ylläpitämistä Uudellamaalla. Länsi-Uudenmaan sote-maakunta täyttää edellä mainitut kriteerit ja olisi luonteva maakunta hoitamaan Sote-järjestämislain 31§:n tehtävää.

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

14 §: Sote-järjestämislakiehdotuksen 14 §:ssä säädettäisiin hankintasopimuksen sopimusehdoista. Lakiehdotukseen ei ole kirjattuna siirtymäsäännöksiä. On tarkoituksenmukaista, että sote-järjestämislakiehdotuksen 14 §:ää sovellettaisiin uusiin sopimuksiin, jotka allekirjoitetaan lain voimaantulon jälkeen. Mikäli säännöstä sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa allekirjoitettuihin sopimuksiin, vaatisi tämä sopimusten laajamittaista läpikäymistä, mikä edellyttäisi merkittävää resurssien käyttöä. Ennen lain voimaantuloa allekirjoitetut sopimukset päivityisivät normaalikäytännön mukaisesti sopimuspäivitysten yhteydessä tai uuden kilpailutuksen myötä.

19 §: Sote-järjestämislakiehdotuksen 19 §:ssä säädettäisiin rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Säännösehdoituksen mukaan palveluntuottajan ja tämän alihankkijan palveluksessa oleviin ja vuokratyöntekijöihin sovellettaisiin rikoslain 40 luvun rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä. Lisäksi rikoslain 40 luvun säännöksiä sovellettaisiin yksityisen palveluntuottajan ja alihankkijan yhteisön, säätiön tai muun oikeushenkilön lakimääräisen toimielimen tai johdon jäsenen tai itsenäiseen ammatinharjoittajaan heidän hoitaessaan julkisia hallintotehtäviä. Voimassa olevan rikoslain 40 luvun 12 §:n 2 mom. mukaan ainoastaan 40 luvun 1–3, 5 ja 14 §:ää sovelletaan, viraltapanoseuraamusta lukuun ottamatta, myös julkisyhteisön työntekijään. Säännösehdoituksen ja hallituksen esityksen perustelujen jää epäselväksi, miten säännösehdoitusta käytännössä tulkittaisiin suhteessa rikoslain 40 lukuun. Onko tarkoituksena, että palveluntuottajan työntekijät rinnastettaisiin julkisyhteisöjen työntekijöihin? Ei ole perusteltua, että rikosoikeudellinen vastuu olisi yksityisen palveluntuottajan työntekijöiden osalta tiukempi kuin palvelunjärjestäjän työntekijöiden osalta. Säännösehdoitusta tulee työntekijöiden ja muiden henkilöiden oikeusturvan näkökulmasta täsmentää.

27§ ja 28§ Seuranta ja arviointivelvollisuus: 27§:ssä sanotaan ”Sote-maakunnan on seurattava alueensa väestön hyvinvointia ja terveyttä, järjestämänsä sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetta, saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta, kustannuksia ja tuottavuutta sekä sitä, miten asiakkaiden palvelujen yhteensovittaminen on toteutunut. Sote-maakunnan on verrattava tätä tietoa vastaavaan muita sote-maakuntia koskevaan tietoon.” 28§:ssä joka koskee THL:n asiantuntija-arvion tekemistä sanotaan ”Asiantuntija-arvioissa tarkastellaan väestön hyvinvoinnin ja terveyden tilaa väestöryhmittäin, sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetta, saatavuuden ja laadun toteutunutta ja arvioitua tulevaa kehitystä, investointien tarvetta ja vaikutuksia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia ja niiden kehitystä.” THL:n arviosta puuttuu vaikuttavuus, tuottavuus ja yhteensovittaminen, mitkä kuitenkin säädösehdotuksen mukaan pitäisi sisältyä maakunnan arvioon ja niitä pitäisi vertailla muiden maakuntien tietoihin. Seuranta ja arviointivelvollisuuden §27 ja §28 tulee kattaa samat tiedot.

§39 Sote-maakunnan ohjaus- ja valvontavelvollisuus. Lakiehdotuksen mukaan sote-maakunnalle tulee järjestämisvastuunsa nojalla velvollisuus ohjata ja valvoa yksityisiä palveluntuottajia ja niiden alihankkijoita jatkuvasti palveluja tuottaessa. Säädöksen mukaan sote-maakunnalla olisi sopimusvalvonnan lisäksi erillinen valvontatehtävä, jonka puitteissa sen tulee huolehtia ohjeistuksesta. Perustelujen mukaan valvontaa harjoitettaisiin esimerkiksi säännöllisillä neuvotteluilla tai ohjauskäynneillä tai muilla soveltuvilla tavoilla. Lisäksi sote-maakunnan olisi valvottava jatkuvasti yksityistä palveluntuottajaa ja tämän alihankkijaa koskevien ohjeiden ja velvoitteiden noudattamista esimerkiksi tietopyyntöjen, selvitysten, asiakaspalautteiden, tarkastusten tai muiden soveltuvien keinojen avulla. Lakiehdotus jättää auki, miten sote-maakunnan harjoittaman valvonnan tarvittava taso määräytyy ja mikä on valvonnan suhde valvontaviranomaisten toimivallaan harjoittamaan valvontaan. Valvonnan suorittamisen luonne, laajuus ja vastuun kohdentuminen jää epäselväksi.

42 §: Sote-järjestämislakiehdotuksen 42 §:ssä säädettäisiin sote-maakuntien ja valvovien viranomaisten velvollisuudesta ilmoittaa toisilleen yksityisen palveluntuottajan tai alihankkijan toiminnassa ilmenneistä epäkohdista tai puutteista. Lakiehdotukseen ei ole kirjattuna, millaisista epäkohdista tai puutteista ilmoitetaan. On huolellisesti harkittava, onko tarkoituksenmukaista, että myös vähämerkityksisistä epäkohdista tai puutteista ilmoitetaan. Säännöksen tehokas toimeenpano edellyttää sitä, että tietojen vaihtamiseen on järkevä menettely ja keinot.

52 § ja 53 §: Sote-järjestämislakiehdotuksen 52 §:ssä säädettäisiin järjestämisvastuun siirtymisestä henkilön ollessa sijoitettuna perhehoitoon, laitoshoidon taikka asumispalvelujen avulla järjestettyyn asumiseen. Sote-järjestämislakiehdotuksen 53 §:ssä säädettäisiin järjestämisvastuun siirtymisestä, kun henkilö haluaa muuttaa toisessa sote-maakunnassa sijaitsevan kunnan asukkaaksi, mutta ei ikänsä, vammaisuutensa tai muun sellaisen syyn vuoksi kykene asumaan siellä ilman perhehoitoa, laitospalveluja tai asumispalveluja. Lakiehdotuksen säännökset vastaavat tältä osin voimassa olevaa lainsäädäntöä lukuun ottamatta kustannusvastuuta. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan entisellä kotikunnalla, jossa palvelutarve oli muodostunut, on kustannusvastuu palvelusta. Lakiehdotuksen perusteella kotikunnan muuttuessa myös kustannusvastuu siirtyisi uuden kotikunnan mukaiselle sote-maakunnalle. Hallituksen esityksen perusteluissa on perusteltu muutosta siirtymisten taloudellisesti vähäisellä merkityksellä, kustannusvastuuta koskevan järjestelmän hallinnollisella raskaudella sekä sillä, että kustannusvastuun siirtymisen merkitys tulisi pienenevään järjestämisvastuun ja kustannusvastuun siirtyessä uudistuksen myötä nykyistä laajemmalle väestöpohjalle. Uudellamaalla kustannusvastuun siirtymisen merkitys olisi todennäköisesti muuta maata suurempi, sillä välimatkat ovat lyhyemmät ja ihmiset liikkuvat sote-maakuntien ja Helsingin alueella aktiivisesti. Säädösehdotuksella on merkittävä taloudellinen vaikutus ja se tulee tarkastella huolella.

52 §: Sote-järjestämislakiehdotuksen 52 § vastaa sisällöltään sosiaalihuoltolain (710/1982) 42 a §:ää, jonka soveltamiseen tiedetään yleisesti liittyvän haasteita. Haasteet ovat liittyneet säännöksessä tarkoitetun asumispalvelun määrittelyyn sekä palvelusetelitalanteisiin. Käytännössä on ollut epäselvää, tarkoitetaanko sosiaalihuoltolain 42 a §:n mukaisella asumispalvelulla kaikkia mahdollisia asumispalveluja vaiko raskasta ympärivuorokautista asumispalvelua. Haasteita ovat myös tuottanut tilanteet, joissa toisen kunnan asiakas on saanut palvelusetelin ja muuttanut toisen kunnan alueella sijaitsevaan asumispalvelupaikkaan. Näiden tilanteiden osalta on herännyt kysymyksiä siitä, onko

asiakkaalla oikeus vaihtaa kotikuntaa ja mikäli on, kuinka kustannusvastuu kohdentuu entisen kotikunnan ja uuden kotikunnan välillä. Yllä kuvattuja asioita tulee selkeyttää lainsäädännöllisesti.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

Tavoitteisiin lisättäväksi "pelastustoimen ict-järjestelmien kehittämisen valtakunnalliset strategiset tavoitteet". Perustelu: ICT:n muutokset kasvattavat merkittävästi pelastustoimen kustannuksia tulevaisuudessa. Muutoksilla on vahva rajapinta digitalisaation kehittämiseen Suomessa yleisestikin. Ne eivät rajaudu pelastustoimeen tai sisäministeriön hallinnonalaan, joten on luonteva poikkihallinnollinen, valtioneuvostotasolla linjattava asia.

"Tavoitteet pelastustoimen kansainvälisen toiminnan kehittämiseksi ja toteuttamiseksi". Perustelu: aihe on osa Suomen kansainvälisiä sopimuksia ja velvoitteita ja "Suomi-kuvaa maailmalla". Linkittyy myös mm ulkoministeriön ja puolustusministeriön hallinnonalaan. On luonteva valtioneuvostotasolla linjattava asia.

Lisäksi valtioneuvoston määrittelemät valtakunnalliset tavoitteet pelastustoimelle tulisivat sisältää tavoitteita pelastustoimen ja ensihoidon välisen synergian vahvistamiseksi.

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☒ **ei pääosin x**
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin_x**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

MIRG -toimintaa (Maritime Incident Response Group) kannattaa jatkaa Varsinais-Suomen sote-maakunnan sekä Helsingin kaupungin tuottamana, koska näiden pelastuslaitoksilla on jo asiaan riittävät resurssit sekä henkilöstön kuin kalustonkin osalta.

Rauniopelastustoimintaan kykeneviä muodostelmia olisi tarkoituksenmukaista koota Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin yhdessä, Pirkanmaan sote-maakunnan sekä Pohjois-Pohjanmaan sote-maakunnan hoidettavaksi, yhteensä kolme muodostelmaa. Tarkoituksenmukaista olisi, että näiden sote-maakuntien pelastuslaitokset pystyisivät tuottamaan 1-2 rauniopelastuksen kykenevää ryhmää kukin. Tämänkaltaisella sijoittelulla saataisiin katettua koko valtakunnan alue riittävällä laajuudella.

TAST (Technical Assistance and Support Team)-toimintaa ei ole tarkoituksenmukaista osoittaa sote-maakuntien vastuulle, koska TAST -toimintaan kuuluvat henkilöresurssit eivät pääsääntöisesti työskentele pelastuslaitosten palveluksessa.

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

RDC (Reception and departure Centre) perustaminen ja siten kv-resurssien vastaanottaminen olisi tarkoituksenmukaista antaa Helsingin kaupungin, Vantaa-Keravan ja Länsi-Uudenmaan sote-maakuntien hoidettavaksi. Perusteluna se, että näiden alueella sijaitsevat Hangon satama, Helsingin satama sekä Helsinki-Vantaan lentokenttä, joita maahan tulevat kansainväliset resurssit todennäköisesti käyttävät. Tämän lisäksi on tarkoituksenmukaista saada vastaava resurssi myös Lapin sote-maakunnan alaisuuteen, jotta siellä pystytään vastamaan mm. Barents Rescue -sopimuksen mukaisiin velvoitteisiin sekä ottamaan vastaan muodostelmia Ruotsista, Norjasta tai Venäjältä.

Erityisresurssien hälyttäminen ja tilannekuvan (kansallinen/kansainvälinen) ylläpito tulisi antaa Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin pelastuslaitosten yhteiselle tilanne- ja johtokeskukselle. Järjestelmä tulisi yhteensovittaa SM:n suunnitelman Tilanne- ja johtokeskusrakenteesta esitetyn mallin 1+4+17 (=johtokeskusten määrät) mukaisesti.

Varustaminen tulisi sijoittaa sille alueelle, jonne KV-erityisresurssien varasto sijaitsee. Tällä hetkellä tulevan Pohjois-Savon sote-maakunnan alueella.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

5 §, palvelujen kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin:

Pykälä on sisällöltään yhdenmukainen sote-järjestämislain 9 § kanssa. Sote-järjestämislaissa on pelastustoimen järjestämislaista poiketen lisäksi todettu, että ”muilla sote-maakunnilla ei ole päätösvaltaa 1 momentissa tarkoitetuista palveluista [suurempiin kokonaisuuksiin kootut palvelut], eivätkä ne saa järjestää, tuottaa tai hankkia muualta mainittuja palveluja. Vastaava rajausta tulisi olla myös pelastustoimen järjestämislain 5 §:ssä.

12 §, SM aloite sote-maakunnan lisärahoituksen myöntämisestä:

Sote-järjestämislain 50 § mukaan valtio voi osallistua sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvittavan valtakunnallisen alueellisen valmiuden ja varautumisen kehittämiseen ja ylläpitämiseen tai poikkeuksellisten häiriötilanteiden hoitamiseen. Rakenne on kuvattu rahoituslaissa. Myös pelastustoimessa on vastaavia tarpeita. Pelastustoimen järjestämislain 12 § viittaa sote-maakuntien rahoituksesta annetun lain 12 §. Ko. pykälä rahoituslaissa ei käsittele *lisärahoitusta* vaan *valtionavustusta*, lisärahoitusta käsitellään rahoituslain pykälissä 11 § ja 26 §. Sote-rahoituslain ja sen perustelujen mukaan valtionavustus ja lisärahoitus ovat kaksi erillistä mekanismia (26 §, s. 758-9). Tarkoitetaanko pelastustoimen järjestämislain 12 §:ssä lisärahoitusta vai valtionavustusta?

Pelastustoimen järjestämislaissa tulisi olla lisärahoituksen esittämisen lisäksi myös mahdollisuus antaa valtion korvauksia (valtionavustus, rahoituslain 12 §) pelastustoimen valmiuden ylläpitämiseen ja häiriötilanteiden hoitamiseen, kuten sote-järjestämislaissa on tehty. Rahoituslain 12 § ilmeisesti mahdollistaa tämän, mutta valtionavustuksen perusteet tulisi kuvata myös pelastustoimen järjestämislaissa.

5 §, 6 §, 7 §, 9 §, 13 § 14 § ja 16 §: Näissä pykälissä todetaan, että asiasta voidaan säätää tarkemmin sisäministeriön tai valtioneuvoston asetuksella. Laissa sote-maakuntien rahoituksesta 9 § (Tehtävämuutosten huomioon ottaminen) esitetään, että *valtion rahoituksen tasoa varainhoitovuodelle määritettäessä otetaan täysimääräisesti huomioon sote-maakuntien järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien laajuuden tai laadun muutos, jos se aiheutuu asianomaista tehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtion talousarviosta*. Sote-maakunnan rahoitus siis riippuu jatkossa osittain myös siitä, onko tehtävämuutoksen perusteena säädös. Aiempaa merkittävästi keskitetymmän pelastustoimen ohjauksen tulee myös olla tarkkarajaista ja selkeästi asetuksin säädeltyä. Tämä korostuu erityisesti nykyisillä ohjetasolla olevilla dokumenteilla kuten Toimintavalmiusohje, jolla on tosiasiallista ja merkittävää vaikutusta toisaalta kustannuksiin ja toisaalta asiakkaan saamiin palveluihin. Muutosehdotuksena on, että em. pykälissä ”voidaan säätää” korvataan sanalla ”säädetään”.

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

Aluehallintoviraston (AVI) roolia ja asemaa pelastustoimen kokonaisuudessa on syytä tarkastella uudelleen. Keskitetyn valtionohjauksen tavoitetta ei tue se, että Suomessa olisi jatkossakin kuudessa aluehallintovirastossa pelastuksen ja varautumisen vastualueet, joille sote-maakuntien pelastuslaitokset esimerkiksi toimittavat palvelutasopäätökset arvioitavaksi. Kaikki raportointi ja seuranta tulisi keskittää sisäministeriöön. Keskittämisen ei tarvitsisi olla ristiriidassa pelastustoimen järjestämislain 7 § 2. mom. kanssa, eli AVI voi silti tukea sisäministeriötä SM:lle säädetyissä tehtävissä.

Kysymyksiä voimaannanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaannanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

- ☒ **kyllä X**
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Ottaen huomioon 6 § määritelty Uudenmaan sisäinen sote-maakuntajako esitetty ratkaisu on kannatettava sekä sosiaali- ja terveystoimen että pelastustoimen näkökulmasta Länsi-Uudellamaalla. Kuntapohjainen malli olisi kuitenkin paras vaihtoehto sekä sosiaali- ja terveystoimen että pelastustoimen osalta palveluiden alueellisen saatavuuden turvaamiseksi sekä hallinnollisen selkeyden vuoksi.

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Lähtökohtaisesti Uusimaa valtionhallinnon ja maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana on toimiva. Joltain osin siirtyminen Uudellamaalla viittä sote-maakunta-aluetta vastaavaan aluejakoon voi tulla myöhemmin harkittavaksi.

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehdoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

- ☐ Etelä-Savon maakuntaan
- ☐ Pohjois-Savon maakuntaan

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- ☒ **kyllä X**
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Esitetty ratkaisu on kannatettava. Se huomioi alueen erityispiirteet ja kokoluokan sekä on kestävä kaikkien alueen kuntien näkökulmasta.

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Alueen kuntien johdon vastuu muutoksen toteuttamisesta on toimeenpanon aikataulu huomioiden ainut mahdollinen ratkaisu. Toimeenpanoajan päätöksentekomallin kokonaisuudessa, ja valtion rooli siinä, eivät kuitenkaan ole selviä.

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?:

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ **ei X**
- ☐ ei kantaa

Kuntien omaisuuden ei tule siirtyä maakunnalle korvauksetta kuntien omaisuuden suoja huomioiden.

[Maakuntien tulee maksaa kunnille käypää ns. markkinahintaista vuokraa sen käyttöön tulevista kiinteistöistä.](#)

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosääntely hyväksyttävä?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ ei X
- ☐ ei kantaa

Lakiesityksen mukaan kunnalla on mahdollisuus saada korvausta lähinnä siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin ei ole riittävä, kaikesta merkittävästä siirtävästä omaisuudesta on saatava korvaus.

Esityksen mukaan korvausta voi saada vain, mikäli omaisuusjärjestely aiheuttaa yli 0,7 prosentin veronkorotustarpeen. Kompensatoraja on aivan liian korkea suurempia kuntia ajatellen.

Omaisuuksien siirtäminen vastikkeetta heikentäisi sekä kunnan että konsernin taseen tunnuslukuja ja kasvattaisi vieraan pääoman kustannuksia.

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ ei X
- ☐ ei kantaa

Muutoin asia on esitetty tarkoituksenmukaisesti, mutta Voimaanpanolain 17 §:ssä ei mainita mitään alle 50 % sotea tukevien tehtäviä hoitavien henkilöiden siirrosta. Valmisteluteksteissä (sivu 302) on kyllä maininta siitä, että näiden osalta voidaan sopia siirroista kunnan ja sote-maakunnan välillä, mutta säädösehdotuksessa ei ole tästä mainintaa. Ongelmana on, että nimenomaisen säädöksen puuttuessa jää tarpeettomasti epäselväksi, voidaanko sopia ja millaisin ehdoin sekä erityisesti voidaanko soveltaa liikkeenluovutusta koskevia säännöksiä myös näihin henkilöihin.

Ehdotamme, että voimaannpanolain 17 § lisätään kohta, jossa huomioidaan myös alle puolet sotelle tekevien tukipalveluhenkilöiden siirtyvän, mikäli osapuolet siirrosta sopivat, myös liikkeenluovutuksen periaattein.

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ ei X
- ☐ ei kantaa

Sääntelyn soveltamiseen tulisi liittymään haasteita, sillä etenkin sote-järjestämislakiehdotuksen 8 § on kirjoitettu tulkinnalle avoimeksi. Haasteita liittyy sote-maakunnan riittävän oman palvelutuotannon määrittelyyn sekä siihen, että sote-maakunnan tulisi pystyä turvaamaan sosiaali- ja terveystalvvelujen saatavuus kaikissa tilanteissa. Tulkinnallinen avoimuus aiheuttaa todennäköisesti erimielisyyksiä palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajien välille.

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☒ ei pääosin X
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Muutosjohtamisen näkökulmasta ripeä aikataulu on tarkoituksenmukainen. Aikataulun tulee kuitenkin olla realistinen muutoksen toteuttamisen näkökulmasta.

Länsi-Uusimaa on yksi niistä sote-maakunnista, jonka tulee perustaa koko organisaation infrastruktuuri ilman valmiita rakenteita. Maakunnan tulee rakentaa tai hankkia hallinnolliset tietojärjestelmät, tietohallinto ja sen infrastruktuuri, henkilöstö- ja taloushallinto sekä hallinnolliset tukipalvelut uudelle perustettavalle organisaatiolle. Päätöksiä näistä ratkaisuiista ei voida pääsääntöisesti tehdä ennen, kuin maakuntavaltuusto on päätöksentekokykyinen. Uudistuksessa on selkeä riski, että toimeenpanoon jäävä aika ei tule riittämään. Tilanteeseen tulee varautua aikataulua väljentämällä, hyväksymällä siihen poikkeuksia ja varautumalla toimeenpanon kustannuksiin.

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Lakiin kirjoitettu järjestämisvastuun siirron päivämäärä ilman sen sitomista lain voimaantulon aikatauluun on ongelmallinen. Laissa tulee määritellä selkeä menettely, miten toimitaan, jos yksittäisellä maakunnalla ei ole valmiutta turvalliseen järjestämisvastuun siirtoon suunnitellussa aikataulussa teknisistä tai hallinnollisista syistä.

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Sote-maakunnan rahoittaminen valtion varoista on parempi vaihtoehto kuin maakuntavero. Maakuntavero uhkaa nostaa veroastetta ja lisäksi tarvittaisiin uusi valtionosuus ja/tai verotulojen tasausmekanismi.

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitetut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☒ **ei pääosin X**
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Koko maan tasolla tulee tavoitella sote-palvelujen tuottavuuden kasvua ja tältä osin kirjaukset ovat tarkoituksenmukaisia. Rahoitusratkaisu huomioi valtakunnallisella tasolla riittävästi palvelutarpeen kasvun, mutta maakuntien välinen rahoituksen jako vaatii uutta tarkastelua. Epätäydelliseen tarvekriteeristöön perustuva joustamaton rahoituksen jako ja ristiriitaiset taloudelliset kannusteet tekevät rahoitusmallista riskialttiin. Länsi-Uudenmaan edellytykset palvelujen järjestämiseen heikentyvät oleellisesti nykytilanteesta.

Lisäksi ehdotetun ratkaisun ongelmaksi tulee, että sote-järjestämislaki rajaa epätarkoituksenmukaisesti sote-maakunnan toimintavaihtoja. Sote-maakunnalle tulee antaa keinot ja vapaus rahoituksen käytössä.

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ ei X
- ☐ ei kantaa

Rahoituskriteerit vaativat vielä jatkokehittämistä. Kriteereissä tulisi huomioida paremmin sosioekonomiset haasteet, sosiaali- ja terveystalouden kustannukset, kuten esimerkiksi paljon palvelua tarvitsevien määrä asunnottomuus ja segregaaation torjunta sekä kasvavien kaupunkien tarpeet.

Rahoitusmalli ei huomioi maakuntien välisiä tuotantokustannuseroja. Tiiviisti asutun ja vauraan alueen tuotantokustannukset ovat korkeammat kuin muun Suomen. Erityisesti toimitilakustannukset ovat tiiviisti asutuilla alueilla maan korkeimmat.

Rahoituskriteereissä huomioidaan vieraskielisten muuta väestöä korkeampi palveluiden tarve, mutta kriteerit eivät tunnista palvelun tuottamisen kustannuseroa (lisäkustannuksia syntyä esim. tulkkauksesta ja pidemmistä palveluajoista).

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen pelastustoimen tehtävien rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ ei X
- ☐ ei kantaa

Pelastustoimen tehtävien rahoitus kokonaisuutena ei tule olemaan riittävä. Hallituksen linjauksissa pelastustoimen uudistuksen tavoitteena on, että kansalaisten ja koko yhteiskunnan turvallisuus säilyy ennallaan tai paranee. Esitetyllä rahoitusmallilla turvallisuus heikkenee. Pelastuslaitosten rahoitus pelastustoimen palvelujen tuottamiseen alueillaan heikkenee nykyisestä, koska rahoitusmalli perustuu

nykytilaan, ja malli ei anna uusia resursseja sote-maakunnille vastuutettavien valtakunnallisten järjestelyjen hoitamiseen. Nykytilassa kuntien siirtyvissä laskennallisissa kustannuksissa ei ole valtakunnallisten riskien huomioon ottamisen aiheuttamia kustannuksia (muutos nykytilaan), joten rahoitus pohja on riittämätön.

Esitetyssä mallissa pelastustoimen laskennallisissa kustannuksissa pohjana on kuntien siirtyviä pelastustoimen kustannuksia 443 milj. euroa, jotka jaetaan uusiksi käyttäen kertoina asukasmäärää (65 %), asukastiheyttä (5 %) ja riskitekijöitä (30 %) (rahoituslaki 21 § - 23 §). Pelastustoimen järjestämislakiin on rakennettu mekanismi (5 §, 7 § 8 § 10 §, 11 §) jolla sisäministeriö voi tosiasiallisesti ohjata sote-maakunnan pelastustoimen paikallisia ja alueellisia resursseja käytettäväksi osaksi valtakunnallisia järjestelyjä. Myös pelastustoimen palvelutason (3 §) tulee jatkossa vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia uhkia. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan sen tulee vastata vain paikallisia uhkia. Valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä huolehtiminen on sekä nykyisen (pelastuslaki 379/2011, 23 § 1 mom.) että esitetyn lainsäädännön (pelastustoimen järjestämislaki 7 § 2. mom) mukaan sisäministeriön, ei alueen pelastustoimen (nyk) tai sote-maakunnan (uusi) tehtävä. Valtakunnalliset järjestelyt on nyt hoidettu puutteellisesti. Siksi on hyvä, että niihin panostetaan. Resursointi tulee kuitenkin hoitaa sisäministeriön budjetista. Vaihtoehtoinen ja tarkoituksenmukainen ratkaisu on lakiesityksen mukainen, eli että tehtävät annetaan pelastuslaitoksille käytännön toimijoina. Silloin valtakunnallisten tehtävien rahoitus tulee hoitaa erikseen, resursseja ei saa nipistää jo valmiiksi aliresursoiduilta pelastuslaitoksilta. Tähän liittyy myös kysymyksen 31 lausunto koskien pelastustoimen järjestämislain 12 §.

Tausta-aineistoissa Länsi-Uudenmaan pelastustoimen osalta esitetty tarve 76 euroa/asukas on arvioitu alakanttiin.

50. Sote-maakunnan rahoituksessa otetaan huomioon siirtymätasauksena laskennallisten kustannusten mukaisen rahoituksen ja sote-maakunnan alueen kuntien toteutuneiden kustannusten erotus siten, että muutosta rajataan 7 vuoden ajan vuosittain porrastetusti kasvaen. Enimmäismuutos rajataan toistaiseksi pysyvästi enintään +/-150 euroon asukasta kohden vuodesta 2029 lähtien (35 §).

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

- ☒ **kyllä X**
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Siirtymäaika ja enimmäismuutostasaus eivät itsessään ole ongelmallisia. Rahoitusjärjestelmä tulee joka tapauksessa arvioida perusteellisesti uudelleen ennen siirtymäajan päättymistä.

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei
- ☐ ei pääosin

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kuntien takauskeskuksen lausunnossa on arvioitu sote-maakuntien rahoituksellisia ongelmia. Jatkovalmistelussa tulee varmistaa sote-maakunnan rahahuollon riittävyys ja kustannustaso.

Kysymyksiä muista lakiluonnoksista

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ **ei X**
- ☐ ei kantaa

Kuntalaki edellyttää kuntien erilaisten palvelujen järjestämis- ja toiminnan organisointimuotojen takia kuntien talouden tarkastelua konsernitasolla eli koko kuntakonsernin vastuiden ja velvoitteiden huomioimista. Myös erityisen vaikeassa asemassa olevien kuntien arviointimenettelyn tunnusluvut on määritelty konsernitasolla. Siten myös järjestelmämuutoksessa tulisi talouden tasapainoa ja

vaikutusarvioita tarkastella konsernitasolla. Osa konserneista rahoittaa kuntia ja osa kunnista rahoittaa konserneja.

Karkkila toteaa, että järjestelmämuutos ei saa heikentää yksittäisten kuntien talouden tasapainoa. Valtion tulee kantaa vastuu järjestelmämuutoksen taloudellisista vaikutuksista esitettyä enemmän.

Valtionosuusjärjestelmään pysyväksi jäävän muutosrajoitin-määräytymistekijää tulee korottaa vuosittain valtionosuusindeksillä.

Muutosrajoittimen ja siirtymätasauksen määrittely vuoden 2022 tasossa heikentää pysyvästi erityisesti niiden kuntien tilannetta, joissa Korona-pandemia aiheuttaa ns. perusuraa korkeampaa sote-menojen kasvua sekä verotulojen laskua. Sekä muutosrajoittimen että siirtymätasauksen määrittelyssä on huomioitava Korona-pandemian aiheuttamat muutokset.

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)? Konttas

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☒ **ei pääosin X**
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 4. luku. 25§ Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus:

25 § 5 momentti: kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa huomioon otettavat verotulot: laskennassa otettaisiin huomioon voimassa olevan lain mukaisesti verontilityslain (532/1998) 3a§:n tarkoittama laskennallinen kunnallisvero ja kunnan osuus yhteisön tuloverosta. Ei 50% kiinteistöverosta

28§ Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden vähentäminen kuntaan maksetun perustoimeentulotuen perusteella. Poistettava vähennys peruspalvelujen valtionosuudesta.

29§ Sote maakuntien perustaminen 2023 ja tehtävien järjestämisvastuun siirrosta aiheutuvien taloudellisten vaikutusten rajoittaminen. Kunta saisi valtionosuuden lisäystä, jos tehtävien järjestämisvastuun siirtyessä sote-maakunnalle kunnan tulot vähenevät enemmän kuin siirrettävien tehtävien kustannukset ovat. Kunta saisi valtionosuuden lisäystä niin, että kustannukset ylittävistä tulojen siirtymisestä kunnalle hyvitettäisiin 100 %.

Kilpailukyky sopimukseen perustuva valtionosuuden vähennys poistettava 2023.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Useat kunnat ovat tehneet mittavia elinvoima – ja kasvuinvestointeja, joiden takaisinmaksulaskelmat perustuvat voimassa olevan rahoitusjärjestelmän mahdollistamaan suunnitelmallisesti nousevaan vuosikatteeseen. Verotulojen leikkaus 2022 vaikeuttaa voimakkaasti kuntien kykyä selvittää jo tehtyjen investointien takaisinmaksusta sekä uusista investoinneista. Käyttötalouden sopeutus joudutaan tekemään kuntien muusta perustoiminnasta, kuten varhaiskasvatuksesta ja opetuksesta.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☒ ei X
- ☐ ei kantaa
- ☐

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- ☐ kyllä
- ☒ kyllä pääosin X
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Henkilöstön asemaa koskevat säännökset ovat selkeitä ja noudattavat pääasiassa kunta-alan vakiintuneita sisältöjä.

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

- ☒ **kyllä X**
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Ratkaisu on tarkoituksenmukainen ja huomioi Uudenmaan erityispiirteet.

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

5§:n mukaan HUS-maakuntayhtymä vastaa pykälässä lueteltujen terveydenhuoltopalvelujen järjestämisestä. Kohdan viisi mukaan Hus-maakuntayhtymä vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 48 ja 49 §:issä tarkoitetusta varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksen tehtävistä. Valmiuskeskuksen toimivalta ja tehtävä kattaa ehdotuksen mukaan sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon toimialat ja Hus-maakuntayhtymän terveydenhuoltopalveluiden järjestämisvastuuseen on tässä rinnastettu sosiaali- ja terveydenhuollon varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä valmiuskeskuksen tehtävät kokonaisuutena. Pykälässä viitattu järjestämislakiehdotuksen sääntely vaikuttaa rakenteeltaan samalta kuin sääntely ehdotetussa sosiaalihuoltolain ja terveydenhuoltolain valmiussäännöksiä koskevassa hallituksen esityksen luonnoksessa. Ehdotuksen mukainen

erikoissairaanhoidon sosiaalihuollon ohjaus- ja vastuutehtävä ei erikoissairaanhoidon ulkopuolisena toimialana ole kannatettava.

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Uudellemaalle on syntymässä muusta maasta poikkeava perustason ja erikoissairaanhoidon ratkaisu. Myös Uudellamaalla on turvattava perustason ja erikoissairaanhoidon palveluiden integraatio. Uudellamaalla rakenteelliset muutokset ovat esityksen mukaan vähäiset, järjestäjätahon kokoa ja pienempää toimijoiden määrää lukuun ottamatta. Ratkaisuna esitetään sote-maakunnan ja HUS:n välistä järjestämissopimusta. Tätä ei voi pitää yhteistyörakenteen ratkaisuna yksinään riittävänä.

Mikäli HUS:n organisoituminen säilyy ennallaan, Länsi-Uudenmaan alue kuuluisi kolmeen eri HUS:n sairaanhoitoalueeseen. Käytännön yhteistyön ja palvelujen integraation turvaamiseksi on tärkeää, että perustason erikoissairaanhoidon osalta HUS:n toiminnallinen vastuunjako noudattaa Uudenmaan viiden alueen jakoa. Tämä on mahdollista toteuttaa ilman HUS:n pilkkomista. Lainsäädännöllä tulee varmistaa HUS:n sairaanhoitoalueiden tarkoituksenmukainen jako.

Palveluiden integraation, saatavuuden ja kustannusten hallinnan näkökulmasta perustason ja erikoissairaanhoidon palveluiden tulisi olla yhtenäisen toiminnallisen suunnittelun alaisuudessa. Erikoissairaanhoidon ohjauksessa tulee korostaa sote-maakuntien roolia.

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

- ☒ **kyllä**
- ☐ kyllä pääosin
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa
- ☐ o

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Uudenmaan erilliskäyttö poikkeaa rakenteeltaan siinä määrin yleisestä ratkaisusta, että siihen ei sovellu yleiset sote-maakunnan muutosmenettelyt.

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

- ☐ kyllä
- ☒ **kyllä pääosin X**
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Uudenmaan erilliskäyttö poikkeaa rakenteeltaan siinä määrin yleisestä ratkaisusta, että siihen ei sovellu yleiset sote-maakunnan muutosmenettelyt.

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☒ ei pääosin X
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☒ ei pääosin X
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Neuvottelujen ohjaava merkitys jää epäselväksi.

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

- ☐ kyllä
- ☒ kyllä pääosin X
- ☐ ei pääosin
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Järjestäjien toiminnan jatkuva arviointi ja tietojen avoimuus ovat omiaan parantamaan laatutasoa ja hillitsemään kustannusten kasvua.

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Vaikutusta kuntien talouteen ei ole arvioitu riittävästi.

Kolmiportaiseen hallintoon siirtymisen dynaamisia vaikutuksia talouteen ei tunnisteta.

Kuntien toiminnan sopeuttamisen kustannuksia ei tunnisteta oikeassa laajuudessa (toimitila ja tukipalvelut).

Henkilöstövaikutusten arvoinnit vaikuttavat pääosin melko realistisilta; uudistuksen nähdään mahdollisesti vaikeuttavan tiettyjen alojen työvoimapulaa.

80. Onko uudistuksen muutuskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

- ☐ kyllä
- ☐ kyllä pääosin
- ☒ ei pääosin X
- ☐ ei
- ☐ ei kantaa

Länsi-Uudenmaalle sote-maakuntiin kohdistuu suuremmat muutuskustannuspaineet kuin aiemmassa valmistelussa. Maakunta tulee perustaa kokonaan uutena organisaationa, ilman valmiita hallinnollisia rakenteita. Pitkällä aikavälillä tämä tarjoaa mahdollisuuden tehokkaisiin ratkaisuihin mutta muutosvaiheessa lisää työmäärää ja kustannuksia. Hallinnollisten ratkaisujen lisäksi sote-palvelujen tietojärjestelmien yhteentoimivuuden varmistaminen ja järjestelmäkannan yhdistäminen tulee olemaan merkittävä kustannuserä.

Henkilöstövaikutusten arvoinnin yhteydessä (s.302) on otettu kantaa ns. alle 50% työntekijöihin sekä toisaalla on mainittu, että kuntien hallinnon ja tukipalvelujen sopeuttamisessa muutoksen jälkeen tulee olemaan haastetta. Kun Voima-panolain 17 § ei ole kuitenkaan otettu ns. alle 50% sotelle tukipalveluja tekevien työntekijöiden siirtymisestä mainintaa, on sopeuttamisongelma jätetty yksin kunnille. Tätä vaikutusta ja näiden kahden tekijän yhteyttä ei ole esityksessä arvioitu.

Vaikeana arvioitavana kiinnittäisimme huomiota Sotejärjestämislain 12 ja 12a § sisältöihin koskien ostopalvelujen ja vuokratyövoimankäyttöä, rajoittaen ostopalvelujen käyttöä tiettyihin sosiaali- ja terveystoimen tehtäviin, kuten myös vuokratyövoiman käyttöä vastaavissa, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön tehtävissä.

Muutuskustannusten arvoinnissa (s.257-) on huomioitu palkkaharmonisointi kustannustekijänä sote-maakuntien osalta. Palkkaharmonisoinnista ei kuitenkaan ole mitään ohjaavia säännöksiä esityksessä. Kustannusten hallinnan kannalta olisi perusteltua ottaa lakiesityksissä kantaa harmonisointitapaan jo ennakoitavuudenkin vuoksi.

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutuskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-

valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Keskitetyt ICT-palvelut, esim. ICT-infrapalvelut, tietotyöympäristön ja yleishallinnon ICT-palvelut, ja niistä vastaava ICT-asiantuntijahenkilöstö tarvitaan jatkossa sekä Länsi-Uudenmaan kunnissa että tulevassa sote-maakunnassa. Vaikka osa näistä keskitettyjen ICT-palvelujen kustannuksista on volyymipohjaisia (esim. lisenssit), niin osa kustannuksista on kiinteäluontoista (esim. tietoliikenteen tai tietoturvan peruspalvelut). Nämä kiinteät kustannukset eivät vähene, vaikka sote-toiminnot poistuvat kunnista. Myös ICT-henkilöstön osalta tilanne on osin samankaltainen. Tämä tulee aiheuttamaan väistämättä tehottomuutta kuntien ICT-palvelujen ja -henkilöstön kustannusrakenteessa nykytilaan verrattuna.

Hankintalain vaatimuksien vuoksi tulevan Länsi-Uudenmaan sote-organisaation ICT-palveluja joudutaan kilpailuttamaan ja käyttöönottamaan merkittävässä määrin, koska pääsääntöisesti kuntien ICT-infran ja yleishallinnon järjestelmäratkaisujen ICT-sopimukset eivät ole sellaisinaan juridisesti hyödynnettävissä uudessa sote-organisaatiossa, vaikka tekninen ja toiminnallinen hyödynnettävyys olisikin olemassa. Lisäksi vaikka kuntien sote ICT -sopimukset lähtökohtaisesti siirtyvät uuteen Länsi-Uusimaan sote-organisaatioon, niiden keskinäinen konsolidointi on hankintajuridisesti ongelmallista.

Näitä hankintajuridiikan aiheuttamia haasteita ei ole huomioitu riittävästi lakivalmistelussa eikä edellisen vaalikauden koko Uttamaata koskevissa maakuntauudistuksen ICT-suunnitelmissa, -budjeteissa ja -aikatauluissa. Lisäksi aikaisemmissa suunnitelmissa nojaututtiin vahvasti HUS:n ICT-palveluihin ja -sopimuksiin. Tämä ei ole enää samassa laajuudessa mahdollista, kun Länsi-Uudenmaan maakunta perustetaan HUS:sta erillisenä hallinnollisena organisaationa. Tämä kasvattaa jossain määrin ICT-muutuskustannuksia Länsi-Uudellamaalla. Osa ICT-kilpailutuksista tulee olemaan pitkiä prosesseja (erityisesti asiakaspotilastietojärjestelmäratkaisut), eivätkä ne tule valmiiksi nyt esitetyssä v. 2023 tavoiteaikataulussa. Valtion tulee myös huomioida sote-maakuntien rahoituksessa panostukset väliaikaisiin ICT-ratkaisuihin (esim. Länsi-Uusimaan eri sote-järjestelmien keskinäiset integraatoratkaisut).

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Uudistusta ohjaavassa lainsäädännössä tulisi kaikin tavoin edistää hankintajuridisia joustoja, jotta esim. kuntien nykyisiä ICT-sopimuksia voitaisiin konsolidoida ja laajentaa uusien maakuntien käyttöön. Tämä supistaisi muutuskustannuksia, varmistaisi tavoiteaikataulua ja mahdollistaisi lisääntymistä vaativimmille kilpailutusprosesseille (esim. asiakaspotilastietojärjestelmäratkaisut).

83. Minkälaisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin liittyviä vaikutuksia järjestämisvastuuseen ja ostopalveluihin liittyvästä täsmentävästä sääntelystä sote-maakunnille aiheutuisi (liittyen esimerkiksi palvelurakenteen muuttumiseen tai palvelutuotannosta aiheutuviin kustannuksiin):

- a) vuosina 2021-2022?
- b) vuosina 2023-2024?
- c) vuodesta 2025 alkaen?

Mikäli säädösehdotuksen mukainen rajoittava lainsäädäntö tulee voimaan ehdotetussa muodossa, tällä olisi merkittäviä vaikutuksia maakuntien nyt ostopalveluna järjestettävien palvelujen järjestämiseen. Vaikutusten arvioinnissa olisi huomioitava muun muassa palvelurakenteen

muuttumisesta tai palvelutuotannosta aiheutuvien kustannuksiin määrä, oman tuotannon lisääminen ja tasapainon hakeminen oman tuotannon ja ulkoa ostetun ostopalvelun välillä. Ehdotetun sääntelyn epäselvyyden takia kysymykseen ei voi vastata.

84. Osa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevista sote-maakunnille siirtyvistä hankintasopimuksista saattaisi olla uusien säännösten nojalla mitättömiä. Sote-maakunta olisi velvollinen korvaamaan palveluntuottajille sopimusten mitätöitymisen takia hyödyttömäksi jäävät investoinnit. Minkälaisia vaikutuksia lakisääteisestä mitättömyydestä aiheutuisi sote-maakunnille tai yksityisille palveluntuottajille?

a) vuosina 2021-2022?

b) vuosina 2023-2024?

c) vuodesta 2025 alkaen?

Ehdotetun sääntelyn epäselvyyden takia kysymykseen ei voi vastata.

On kuitenkin selvää, että ehdotetusta lakisääteisestä sopimusten mitättömyydestä aiheutuisi merkittäviä kustannusvaikutuksia paitsi sote-maakunnille, niin myös valtakunnallisesti.

Maakunnille on taattava riittävät siirtymäajat palvelutuotannon uudelleenorganisoinniseksi.

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

☒ kyllä X

☐ ei

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

Ehdotetun lainsäädännön perusteella asian tarkempi arviointi ei ole mahdollista.

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Kyllä, mitätöityviin sopimuksiin liittyisi yksityisille palveluntuottajille hyödyttömäksi jääviä investointeja, mutta ehdotetun lainsäädännön perusteella menetysten suuruutta on mahdotonta arvioida. Joka tapauksessa mitätöityviä sopimuksia koskeva sääntely tulisi olla erityisen yksiselitteistä, jotta mahdollisilta vahingonkorvausoikeudenkäynneiltä vältyttäisiin.

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

☐ sote-integraatio

☐ palvelutarpeen arviointi

- o hallinto ja johtaminen
- o henkilöstösiirrot
- o talous
- o omaisuusjärjestelyt
- o **tietohallinto ja ICT X**
- o viestintä ja osallisuus

muuta, mitä?

Muutuskustannuksiin tarvitaan valtion tukea. Sosiaali- ja terveysministeriön rakenneuudistuksen rahoituspäätökset (30.6.2020) eivät ole riittäviä uudistuksen toimeenpanoon. Lisärahoitusta tarvitaan merkittävästi 2021-2025 aikana.

Sote-uudistus yhdistäisi Länsi-Uusimaan sote-organisaatiot. Onnistuneelle yhdistymiselle kriittisenä kohtana on pidettävä, että uudella toimijalla on kohtuullisen siirtymäajan jälkeen yhteiset tietojärjestelmät. Länsi-Uusimaalla asiakas- ja potilastietojärjestelmien tilanne on lähtötilanteessa haastava, koska kunnilla on toisistaan poikkeavat tietojärjestelmien perusratkaisut. Nykyisen lainsäädännön puitteissa yhteisen tietojärjestelmän toteuttaminen ei ole toteutettavissa kuin vasta pitkällä aikavälillä. Lainsäädännön tulee velvoittaa sote-maakunnan toteuttamaan yhteisen asiakas- ja potilastietojärjestelmä. Tarvittaessa hankintalakiin on tehtävä tarvittavat poikkeussäännökset.

Uudistusta ohjaavassa lainsäädännössä tulisi kaikin tavoin edistää hankintajuridisia joustoja (ks. vastaus kysymykseen 82).

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Esitettävässä uudistuksessa suomeen muodostetaan 21 maakuntaa, joille siirretään sekä kuntien vastuulla nykyisin olevat sosiaali- ja terveys- että pelastustoimen tehtävät. Pelastustoimen järjestämislain perusteluissa kuvatus mukaisesti ”pelastustoimi ei ole osa sosiaali- ja terveydenhuoltoa, vaan se on oma erillinen ja asemaltaan sosiaali- ja terveydenhuoltoon rinnasteinen toimialansa”. Näkemys tulee näkyä käsitteissä, ja se tulisi kirjata myös sote-maakuntalain perusteluihin. Nimessä tulisi olla huomioituna myös pelastustoimi. Näin nimi kuvaisi tehtäväaluetta ja ei aiheuta sekaannusta Uudenmaan maakunnan kanssa.

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

Länsi-Uudenmaan, ei ”Länsi-Uusimaan”, kuten esitetty. (”Länsi-Uudenmaan” vastaa vakiintunutta käytäntöä, esim. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos, Länsi-Uudenmaan poliisilaitos).

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Sote-maakunnat perustettaisiin voimaanpanolailla jo 1.7.2021 ja sote-maakuntien toiminta alkaisi jo perustamisesta. Kevan jäseniä niistä tulisi kuitenkin vasta vuoden 2023 alusta lukien (s.823, Ns. kevalaki). Mikä on sote-maakunnan väliaikaishallinnon työeläkevakuutusjärjestely ajalla 1.7.2021-31.12.2022?

Sote-maakuntarakennelain ehdotettu 16 § sisältää säännöksen siitä, että jatkossakin sote-maakuntajaon muutos, joka johtaisi työnantajan vaihtumiseen, katsotaan liikkeenluovutukseksi. Säännös on hyvä ennakointi siitä, ettei tulevien muutoksien yhteydessä tule epävarmuutta tästä.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Sote-maakuntalaki, 41 § 1 mom, (Sote-maakuntastrategia): kohta 1 ehdotetaan kuuluvaksi: ...Sote-maakunnan strategiassa tulee ottaa huomioon: 1) asukkaiden hyvinvoinnin **ja turvallisuuden** edistäminen sote-maakunnan tehtäväalalla.

Perustelut: pykälän perustelujen mukaan (s. 434) sote-maakunnassa laadittaisiin vain yksi sote-maakuntastrategia, joka kattaisi sote-maakunnan tehtäväalat. 1. mom. (s. 435) on perusteltu, että asukkaiden hyvinvoinnin tavoitteiden määrittely perustuu tietoon asukkaiden hyvinvoinnin tilasta, mitä kuvataan esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 §:ssä tarkoitetussa alueellisessa hyvinvointikertomuksessa. Pykälä ja sen perustelut eivät riittävässä määrin kata sote-maakunnan toista tehtäväalaa eli pelastustointia. Asukkaiden turvallisuuden tavoitteiden määrittely voisi perustua sisäministeriön tuottamiin kansallisiin selvityksiin ja raportteihin palojen ja muidenkin onnettomuuksien määristä ja muihinkin vastaavin selvityksiin, siten kuin sisäministeriö esittää.

Tähän liittyen pelastustoimen järjestämislain perusteluihin (s. 628) kirjattu periaate tulee lisätä myös sote-maakuntalain perusteluihin: ”pelastustoimi on oma erillinen ja asemaltaan sosiaali- ja terveystoimeen rinnasteinen toimialansa myös sote-maakunnassa”

Laki terveydenhuoltolain muuttamisesta, täydennys: voimassa olevan terveydenhuoltolain 39 § 2 mom. ”alueen pelastustoimi” korvataan ”sote-maakunnalla” tai huolehditaan sisällöltään vastaava muutos muulla tavoin.